

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Södertörns högskolas yttrande om Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)

Övergripande synpunkter

Södertörns högskola vill inledningsvis konstatera att betänkandet på ett hörsamt sätt framhåller bristande resurser som ett reellt problem för landets lärarutbildningar, vilket har negativa följdverkningar för kvalitetsarbetet i allmänhet och för omfattningen av lärarstudenternas lärarledda tid i synnerhet. Utredningen föreslår i enlighet med detta utökade resurser till lärarutbildning i form av att det minskade antalet lärar- och förskollärarstudenter, som en följd av höjda antagningskrav, inte ska medföra en motsvarande minskning av lärosätenas takbelopp, samt ett införande av högre ersättningsbelopp för ämnesstudierna inom HTJS-området och NTF-området. Detta är mycket lovande och önskvärt utifrån ett lärosätesperspektiv. Södertörns högskola vill i sammanhanget betona att resursförstärkning är av helt avgörande betydelse för arbetet med en starkt kvalitet inom lärarutbildningen, och för arbetet med att framgångsrikt implementera förmodade politiska reformer som en följd av aktuell utredning. Södertörns högskola vill av det skälet särskilt understryka betydelsen av att förstärkningen av HTJS- och NTF-områdena inte bekostas av en urholkning av undervisningsprislappen. Högskolan delar utredarens uppfattning att ökad lärarledd undervisningstid är vital för kvalitetsförstärkningen av lärar- och förskollärarutbildning (s. 191).

11.3 Skärpta krav på kunskaper i svenska

Gällande förslagen om höjda antagningskrav vill Södertörns högskola framföra följande: Tillträdeskraven med betyget C respektive D i svenska kan sannolikt leda till att studenterna i högre grad, generellt, kan tillgodogöra sig utbildningen. Att utredningens förslag gör en åtskillnad mellan olika utbildningar, gällande betydelsen av förkunskaper i svenska, ter sig dock problematiskt. Varför sådana skulle vara mindre viktiga för en förskollärarstudent, och än mindre viktiga för en student inom grundlärarutbildning med inriktning mot fritidshem, är oklart. Den förhöjda status som utredaren refererar till gäller i lägre grad och inte alls för nämnda utbildningar. Genomförs förslaget innebär det att en statusskillnad förs in redan i behörigheten till utbildningarna ifråga.

11.8.1 Fortsatt möjlighet att ställa krav på lämplighet

Södertörns högskola ser positivt på att utredningen hörsammat den kritik som riktats mot lämplighetsprov, som ett instrument för höjda antagningskrav (s. 234), och att någon ny försöksverksamhet därför inte föreslås.

11.9 Det behövs fler som vill bli lärare och förskollärare

Södertörns högskola ser positivt på förslaget att uppdra till Skolverket och UHR att aktivt genomföra informationsinsatser i syfte att intressera presumtiva studenter att vilja bli lärare och förskollärare (s. 235).

12.1.4 Arbetsintegrerad lärarutbildning ska förlängas

Södertörns högskola ser positivt på förslaget att förlänga satsningen på arbetsintegrerad lärarutbildning till och med 2032 (s. 246).

13.3.3 Uppdrag till lärosätena att gemensamt planera utbud och dimensionering

Enligt utredningen har lärosätena ett gemensamt ansvar för ett fortsatt varierat utbud av lärar- och förskollärarytbildning. Lärosätena ska därför ges i uppdrag att komma överens om vilka lärosäten som ska ha ansvar för olika ämnen. Hur dessa samarbeten och överenskommelser mellan lärosäten ska genomföras ter sig oklart. Gällande samordningen på nationell nivå pekar utredningen på Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) och Lärarutbildningskonventet som organisationer vilka kan ta ansvar för denna (s. 261). Södertörns högskola vill framhålla att hänvisningen till dessa intresseorganisationer i vissa stycken är problematisk. Lärarutbildningskonventets organisering, representation och resurser medger i dagsläget inte något operativt samarbete mellan lärosätena i enlighet med de resonemang som förs i betänkandet. SUHF kan sannolikt uppfylla en samordnande roll i sammanhanget.

15.6 Lärarutbildare behöver fortbildas i kognitionsvetenskap

Södertörns högskola vill kommentera hur några av utredningens förslag riskerar att bli detaljstyrande på sätt som i vissa delar ter sig svårförenliga med autonoma lärosätens planering och genomförande av sina verksamheter. Detaljstyrningen är tydlig i utredningens skrivningar kring kognitionsvetenskap och som allra tydligast när utredningen föreskriver specifik kompetensutveckling av lärarutbildare inom området (sid. 350). Södertörns högskola ställer sig principiellt frågande till att ett betänkande på detaljnivå skriver fram både mål och medel för akademiska lärares kompetensutveckling. Att kunskapsinnehåll från kognitionsvetenskap, med relevans för lärarutbildning, kan bidra med för utbildningarna viktig kunskap ifrågasätts inte i sammanhanget – i nuvarande förordning ingår ju för övrigt kognitionsvetenskap i kunskapsinnehållet i den utbildningsvetenskapliga kärnan inom samtliga lärar- och förskollärarytbildningar. Invändningen gäller den detaljnivå på vilken detta innehåll skrivs fram i betänkandet och, som en följd av detta, begränsningen av lärosätens autonomi. Inslagen av detaljstyrning är också tydliga i utredningens återkommande skrivningar om vad som utan närmare precisering eller diskussion benämns

som evidensbaserade metoder. Dylig forskning har sannolikt sin plats som en del av utbildningsinnehållet i lärar- och förskollärarytbildning. Däremot är betänkandets tämligen entydiga utpekande av forskningsinriktningen som den som starkast svarar upp mot lärarstudenters kunskapsbehov problematisk. Detta gäller inte minst i ljuset av den samlade kompetens som finns bland landets lärosäten om olika forskningsmetoders möjligheter och begränsningar, samt den omfattande lärarutbildningsrelevanta forskning som bedrivs utifrån andra vetenskapliga utgångspunkter. Vad gäller läsinlärning, som utgör ett viktigt tillämpningsområde för evidensbaserade metoder i utredningen, kan noteras att liknande diskussioner har förts i Danmark. Här har man från politiskt håll nyligen valt att betona att mångfalden av perspektiv och metoder är en nödvändighet för skolans arbete med läsinlärning – och med detta också för lärarutbildningarnas utbildningsinnehåll.

17 Uppdaterade examensmål

Södertörns högskola ställer sig positiv till utredningens förslag om att reducera antalet examensmål; och att målen formuleras på en mer generell nivå än den nuvarande. Här är det dock olyckligt att det, i flera av de föreslagna examensmålen, alltför mycket specifika teorier och begrepp angivna. Detaljstyrningen medför att lärosätenas autonomi begränsas och kan uppfattas som en bristande tillit till att forskare och lärare vid landets lärosäten har förmåga att utveckla lärar- och förskollärarytbildningar i enlighet med aktuell forskning och professionskunskap. Mer generellt uttryckta examensmål ger dessutom examensbeskrivningarna en längre varaktighet över tid.

Beslut i detta ärende har fattats av rektor Gustav Amberg efter föredragning av handläggare Carl Thörner. I handläggningen har även akademisk ledare för Lärarutbildningen Anders J. Persson deltagit.